

زیرساخت سیستمی می‌توان بخش اول ماده ۴۷ برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مبنی بر شداقتصاد دانایی محور در تعامل با اقتصاد جهانی، را میناگرفت و بندهای مختلف این ماده را بسط و توسعه داد. به این ترتیب می‌توان از یک سو به راهبردهایی دست یافت که ریشه در طرح توسعه کلان دارد و از سوی دیگر ویژگی‌های بخش خصوصی و نهادهای مدنی ارائه دهنده خدمات فنی- مهندسی را مدنظر گرفت. تلاش بر این است که بندهای این ماده را از زاویه نیازهای ارائه دهندگان خدمات فنی- مهندسی با ساختار متداول فعلی در راستای توانمندسازی بررسی نمائیم. ماده ۴۷ برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، دولت را موظف کرده است به منظور توسعه صنعتی و دستیابی به رشد شتابان اقتصادی، با تاکید بر صنعت رقابت پذیر با استفاده از مطالعات استراتژیک توسعه صنعتی، سند ملی توسعه صنعتی کشور را با رعایت ضوابطی تنظیم و طی برنامه چهارم به اجرا درآورد. در ۱۴ محور مرتبط با این ماده به روشنی مسیر پیوسته و منسجم لازم برای توسعه توانمندی‌های بخش خصوصی و نهادهای مدنی مطرح شده است.

دیدگاه کلان و سیستمی، تجمع دانش فنی و سرمایه و تکنولوژی را در ساختاری مناسب برای شرکت‌های بخش خصوصی میسر می‌کنند.

در حال حاضر بخش خصوصی و نهادهای مدنی فعال در زمینه خدمات فنی- مهندسی در رقابت با شرکت‌هایی قرار دارند که نه تنها تحت تاثیر قوانین محدودکننده داخلی نیستند بلکه با قوانین طراحی شده هدفمند برای توسعه توانمندی‌های عملکرد خود پشتیبانی می‌شوند. اهم رویکردهای اثربخش توسعه که جنبه الزامی برای حضور در بازار فنی و حرفه‌ای یافته است را می‌توان در نکاتی چون هدفمند بودن رشد و توسعه کلان با دید بلندمدت، داشتن فلسفه و رویکرد سیستمی، فرآیندی و آماری برای رشد و توسعه، توانمند بودن سیستم‌های فرعی در مسیر رشد و توسعه خود، ضمن هماهنگی با اهداف کلان، توجه عمیق و همه‌جانبه به توسعه پایدار و تدوین، اجرا و ارزیابی طرح‌ریزی استراتژیک خلاصه کرد.

زیرساخت سیستمی توسعه توانمندی بخش خصوصی و نهادهای مدنی به منظور استفاده از مبنای یکسان برای ایجاد

فعالیت‌های عمرانی، اقتصادی، اجتماعی، و فرهنگی به دلیل شتاب تغییرات تکنولوژیک، توسعه ارتباطات بین‌المللی و ابزارهای مدیریت جهانی روز به روز پیچیده‌تر می‌شوند و در نتیجه پروژه‌های مطرح برای بخش‌های خصوصی و نهادهای مدنی، پیچیده‌تر و گسترده‌تر می‌شود. از این رو ضروری است بخش خصوصی و نهادهای مدنی، با توجه به نوع و تخصص خود در زمینه‌های مختلف دانش فنی، منابع مالی و تامین آن، منابع انسانی، تکنولوژی و تجهیزات، قوانین و مقررات مرتبط، سیستم و ساختار مدیریتی، پشتیبانی‌های دولتی و تمهیدات مربوط به توسعه پایدار، سطح خود را ارتقاء داده و توانمندی‌های لازم را برای پاسخگویی به شرایط متحول بازار کار کسب کنند.

ویژگی ارائه خدمات فنی- مهندسی

تفاوت‌های ماهوی شرکت‌هایی که در زمینه‌های مختلف خدمات فنی- مهندسی ارائه می‌دهند با شرکت‌های تولیدی سبب می‌شود توسعه، تداوم و پایداری شرکت‌های فنی- مهندسی نیازمند تدابیر خاصی باشد. به بیان دیگر اجرای پروژه‌های عمرانی، صنعتی، اجتماعی و اقتصادی مطرح، با ابعاد وسیع و متنوع، نیازمند شرکت‌هایی کلان، مقتدر، با بنیه مالی قوی، پشتیبانی حقوقی مکفی و دانش و تکنولوژی روز است. صاحبان پروژه‌های بزرگ در صورتی به بخش خصوصی و نهادهای مدنی اعتماد می‌کنند که حدنصاب معیارهای لازم را در آنها تشخیص دهند. این حدنصاب صرفاً با سرمایه‌گذاری مالی قابل حصول نیست. رشد و توسعه شرکت‌های فنی- مهندسی به دلیل این که مهمترین عوامل تولید در آن‌ها منابع انسانی، دانش فنی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، و در نهایت پشتوانه‌های حقوقی است، کاملاً در گرو طراحی استراتژیک هماهنگ دولت براساس برنامه چهارم توسعه و بخش خصوصی و نهادهای مدنی است.

توسعه شرکت‌های فنی- مهندسی نیازمند استفاده از ساختارهای مناسبی چون ادغام، سهامی عام شدن و ورود به بورس است. زیرا دانش فنی متبلور در منابع انسانی در عرض یک سال و حتی یک دهه به دست نمی‌آید و شرکت‌های خصوصی ایرانی با حداقل ۲۰-۳۰ سال سابقه فعالیت تخصصی فنی- مهندسی، هر چند دارای حدنصاب معیارهای تجربی، فنی و علمی لازم برای اجرای پروژه‌های بزرگ هستند، لیکن باید تمهیدات حقوقی لازم برای اطمینان از بقاء و تداوم این شرکت‌ها در قوانین و مقررات مرتبط پیش‌بینی شود.

دو رویکرد و دو نتیجه متفاوت

طی کردن مراحل توسعه با دو رویکرد متفاوت "داخل کشوری" و یا "جهانی" می‌تواند نتایج کاملاً متفاوتی را به دست دهد. نگاهی به لوابح و طرح‌هایی که بخش‌های صنعتی و نهادهای مدنی در کشورهای تازه صنعتی شده چون تایلند، کره، پاکستان، سنگاپور، هند و مالزی برای حمایت از حرفه‌های فنی- مهندسی جهت تصویب در غالب طرح‌های توسعه یا حمایت به ارگان‌های قانون‌گذار ارائه می‌کنند، دقیقاً با دید جهانی طراحی و برنامه‌ریزی و با روش ملی به اجرا گذاشته شده‌اند. سازمان‌هایی که این اقدامات را در کشورهای نامبرده پیش می‌برند، عموماً با

ارتقاء پیمانکاران یک فرآیند است

شپوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

اشاره

یکی از مهمترین شعارها و رویکردهای دولت جدید، استفاده بیشتر از امکانات و توانمندی‌های شرکت‌های داخلی در اجرای طرح‌های صنعت نفت کشور است. پیش‌بینی بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری در صنعت نفت ایران طی سال‌های آینده، ایجاد بستر مناسب برای رشد و ارتقاء توانمندی‌های پیمانکاران داخلی در بخش‌های مختلف صنعت نفت را به ضرورتی انکارناپذیر تبدیل کرده است. اما سازوکارهای این حمایت و محورهای اعمال آن شامل چه مواردی است؟ آقای احمد رادفر کارشناس تحلیل سیستم‌های اقتصادی به بررسی این مساله پرداخته است.